

РОБОТА ПСИХОЛОГА З РОЗВИТКУ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УКРАЇНСЬКИХ ОФІЦЕРІВ (ЧАСТИНА 1 – ТЕОРЕТИЧНА)

THE WORK OF A PSYCHOLOGIST ON THE DEVELOPMENT OF SELF-IMPROVEMENT OF FUTURE UKRAINIAN OFFICERS (THE PART 1 IS THEORETICAL)

Одним із важливих аспектів підготовки військовослужбовців є розвиток навичок самовдосконалення як цілеспрямованого становлення особистості майбутнього офіцера української армії, підвищення рівня його професійної компетентності та майстерності, моральних та духовних цінностей. Робота присвячена дослідженню особливостей діагностичної та виховної роботи психолога щодо розвитку навичок самовдосконалення та патріотичного виховання майбутніх українських офіцерів. Метою теоретичного дослідження було обґрунтування особливостей розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських військовослужбовців. Зроблено теоретичний аналіз проблеми особистості майбутнього українського військовослужбовця та застосування історичних традицій українського народу для розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів. Укладено методичний комплекс для дослідження та розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів. Об'єктом дослідження вибрано особистість майбутнього військовослужбовця. Предметом дослідження – розвиток навичок самовдосконалення майбутнього військовослужбовця.

У статті представлені загальні підходи до розуміння механізмів і шляхів особистісного розвитку, особистість майбутнього офіцера як центральна проблема військової психології, проблема виховання майбутнього українського офіцера на історичних традиціях. Використання історичних традицій українського народу в практиці військово-патріотичного виховання майбутніх українських офіцерів є важливим завданням, яке сприятиме формуванню у них високого рівня професійної підготовки та навичок самовдосконалення. В другій частині статті буде представлено емпіричне дослідження теми та укладено методичний комплекс для дослідження та розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів.
Ключові слова: навички самовдосконалення військовослужбовців, патріотичне вихо-

вання, особистісний розвиток, психологічна підготовка.

One of the important aspects of the training of military personnel is the development of self-improvement skills as a purposeful formation of the personality of the future officer of the Ukrainian army, increasing the level of his professional competence and skill, moral and spiritual values. The work is devoted to the study of the peculiarities of the diagnostic and educational work of a psychologist regarding the development of self-improvement skills and patriotic education of future Ukrainian officers. The purpose of the theoretical study was to substantiate the peculiarities of the development of self-improvement skills of future Ukrainian servicemen. A theoretical analysis of the personality problem of the future Ukrainian military serviceman and the application of the historical traditions of the Ukrainian people for the development of self-improvement skills of future Ukrainian officers was made. A methodological complex has been established for research and development of self-improvement skills of future Ukrainian officers. The personality of the future military serviceman was chosen as the object of research. The subject of the study is the development of self-improvement skills of the future serviceman.

The article presents general approaches to understanding the mechanisms and ways of personal development, the personality of a future officer as a central problem of military psychology, the problem of educating a future Ukrainian officer based on historical traditions. The use of the historical traditions of the Ukrainian people in the practice of military-patriotic education of future Ukrainian officers is an important task that will contribute to their formation of a high level of professional training and self-improvement skills. The second part of the article will present an empirical study of the topic and conclude a methodological complex for research and development of self-improvement skills of future Ukrainian officers.

Key words: self-improvement skills of servicemen, patriotic upbringing, personal development, psychological training.

УДК 159.9.07

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.65.41>

Нерубаська А.О.

д.філос.н., доцент,
доцент кафедри загальнонаукових,
соціальних та поведінкових дисциплін
Одеський інститут ПрАТ «Вищий
навчальний заклад «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»

Крюкова М.А.

к.психол.н., доцент,
доцент кафедри загальнонаукових,
соціальних та поведінкових дисциплін
Одеський інститут ПрАТ «Вищий
навчальний заклад «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»

Шелепун Є.В.

студентка 4 курсу за спеціальністю
053 – Психологія
Одеський інститут ПрАТ «Вищий
навчальний заклад «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»

Актуальність теми. Військо завжди було одним із найважливіших інститутів суспільства, від якого залежить безпека країни та її громадян. В умовах російської агресії підготовка сучасних українських офіцерів потребує не тільки професійної військової вишкіл, але й високого рівня особистих якостей, як-от самостійності, ініціативності, відповідальності, рішучості, стресостійкості, здатності приймати рішення в екстремальних умовах.

Одним із важливих аспектів підготовки військовослужбовців є розвиток навичок самовдосконалення як цілеспрямованого становлення особистості майбутнього офі-

цера української армії, підвищення рівня його професійної компетентності та майстерності, моральних та духовних цінностей.

Важливими підвалинами самовдосконалення українського військовослужбовця є прагнення відповідати вимогам сучасної армії та виховання майбутнього офіцера на традиційній для Збройних сил України загальнолюдській, православної та національній моральній основі. У вітчизняній психологічній науці патріотизм розглядається як любов до Батьківщини, готовність її захищати, усвідомлення своєї причетності до українського народу та його історичної долі

(К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Г. Ващенко).

Психолого-педагогічним аспектам формування особистості майбутнього військовослужбовця ЗСУ у вітчизняній науці приділяється значна увага (А. Алексюк, І. Бех, О. Вишневський, Т. Усатенко)

Особливого значення набуває проблема участі практичного психолога у розвитку навичок самовдосконалення та патріотичного виховання майбутніх українських офіцерів. Саме психолог може допомогти військовим усвідомити свої сильні та слабкі сторони, визначити цілі самовдосконалення, розробити план їх досягнення та навчати методу самопізнання, самоаналізу, самоконтролю та самомотивації. Крім того, психолог може проводити заходи з патріотичного виховання, ознайомлення зі славетними традиціями українського козацтва та побратимства, спрямованими на формування у майбутніх офіцерів любові до Батьківщини, готовності її захищати, гордості за свою належність до Збройних сил України, вірності Військовій присязі, Бойовому Прапору.

Спираючись на значення проблеми самовдосконалення майбутніх військовослужбовців ЗСУ, обрана тема є актуальною та своєчасною.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування особливостей розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських військовослужбовців.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі **завдання**: зробити теоретичний аналіз проблеми особистості майбутнього українського військовослужбовця та застосування історичних традицій українського народу для розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів; в другій частині статті – укласти методичний комплекс для дослідження та розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів.

Об'єкт дослідження: особистість майбутнього військовослужбовця.

Предмет дослідження: розвиток навичок самовдосконалення майбутнього військовослужбовця.

Особистісний розвиток – широке поняття, яке містить всі позитивні зміни в особистості, викликані як внутрішніми процесами, так і зовнішніми впливами [3]. Як зазначає О. Лисак, особистісний розвиток – це розвиток особистості з часом, її становлення під впливом зовнішніх чинників та саморозвиток в колективній діяльності.

Основні характеристики особистісного розвитку – це ті, що визначають його суть і напрямки. Вони охоплюють наступні характеристики:

– динамічність. Особистісний розвиток – це процес, який характеризується змінами в осо-

бистісних якостях, цінностях, установках, поведінці та взаємодії з навколишнім світом [5]:

– цілепокладання. Цілями особистісного розвитку можуть бути, наприклад, самоактуалізація, самоподолання, самореалізація, досягнення успіху в певній сфері діяльності [15];

– індивідуальність. Особистісний розвиток є індивідуальним процесом, який залежить від особливостей людини, її генетичного потенціалу, середовища, в якому вона живе та особистого досвіду [16];

– неперервність. Особистісний розвиток – це безперервний процес, який не зупиняється ніколи. Навіть у дорослому віці людина продовжує розвиватися, хоча темпи розвитку можуть сповільнюватися [13].

Особистісний розвиток можна розглядати як процес формування і розвитку особистості, який відбувається в результаті взаємодії людини з навколишнім світом. Цей процес є складним і багатограним, і на нього впливають різні фактори.

До основних факторів, що впливають на особистісний розвиток, відносяться: генетика, середовище, особистий досвід.

Генетика визначає певні індивідуальні особливості людини, які можуть впливати на її особистісний розвиток. Наприклад, людина з генетичною схильністю до певних рис характеру, швидше за все, буде розвивати ці риси в процесі свого життя [14].

Середовище також має значний вплив на її особистісний розвиток. Наприклад, людина, яка виховувалася в родині з високими моральними цінностями, швидше за все, буде розвивати ці цінності в собі [11].

Особистий досвід, тобто те, що людина переживає в процесі свого життя, також впливає на її особистісний розвиток. Наприклад, людина, яка пережила важкі життєві обставини, швидше за все, стане більш стійкою і зрілою особистістю [9].

Особистісний розвиток є важливою складовою людського життя. Він дозволяє людині реалізувати свій потенціал, досягти успіху в житті і стати щасливою.

Механізми особистісного розвитку описують процеси змін у характері та особистості та поділяються на внутрішні, пов'язані з самоусвідомленням, саморозвитком і самоактуалізацією, та зовнішні, визначені соціалізацією, навчанням, підтримкою та заохоченням. Внутрішні процеси включають усвідомлення своїх рис, цінностей і взаємодії з навколишнім світом, цілеспрямований розвиток і досягнення повного потенціалу особистості. Зовнішні механізми, такі як соціалізація і навчання, впливають на формування соціальних ролей та набуття знань. Підтримка та заохочення з боку інших людей відіграють

роль у впевненості в собі та стимулюють особистісний розвиток.

Шляхи особистісного розвитку – це індивідуалізовані методи, які сприяють особистісному зростанню. Вони включають навчання, спілкування, практику, самопізнання та саморозвиток [10]. На вибір шляхів особистісного розвитку впливають різні фактори, як внутрішні, так і зовнішні. Внутрішні фактори особистісного розвитку визначаються індивідуальними особливостями, такими як темперамент, характер, здібності та особисті цілі. Цілі й цінності значимо впливають на обрані шляхи розвитку. Особа, яка ставить перед собою ціль досягнення успіху в професійній сфері, може активно працювати над освітою та практикою в даному напрямку. У той час як та, хто прагне гармонії в особистих стосунках, може звертати увагу на спілкування та самопізнання у відносинах. Особистісний досвід також впливає на вибір шляхів розвитку. Позитивний може підтримати бажання навчатися та розвиватися, тоді як негативний досвід може вплинути на обережний підхід до нових сфер або відносин. Зовнішні фактори, такі як соціальне оточення, спілкування та наявність ресурсів, також відіграють значущу роль у визначенні шляхів особистісного розвитку. Отримання підтримки від соціального середовища або наявність необхідних ресурсів може стимулювати інтерес до розвитку в конкретних напрямках. Таким чином, особистісний розвиток є комплексним процесом, що формується в результаті взаємодії внутрішніх та зовнішніх впливів, і відображає унікальний шлях кожної особистості у досягненні свого потенціалу та самовираженні [12].

Далі пропонуємо визначити особистість майбутнього офіцера як центральну проблему військової психології. Майбутній офіцер ЗСУ повинен бути здатним утримувати високий рівень самосвідомості та професіоналізму, щоб ефективно виконувати завдання в умовах активної професійної діяльності, зокрема, під час гібридної війни. Важливою частиною його професійного розвитку є вміння будувати відносини з військовим фахом, розвивати себе як професіонала та взаємодіяти з навколишнім середовищем, враховуючи нові військові накази та взаємодію з колегами та керівництвом. В умовах війни патріотична рефлексія відіграє ключову роль у формуванні патріотичної свідомості офіцера, охоплюючи його покликання захищати Батьківщину, вивчення історії та сучасності, а також свідомість про відповідальність за майбутнє Вітчизни. Патріотична рефлексія визначається як складний процес самооцінки на різних рівнях – когнітивному, емоційному та поведінковому. Громадянське суспільство, зокрема волонтерство та підтримка учасників військових операцій,

відіграють важливу роль у формуванні цієї рефлексії, підтримуючи героїчні зусилля учасників АТО та ООС [7].

Основні вимоги до особистості майбутнього офіцера України можна розділити на три групи:

1. Раціональні вимоги, які стосуються розумових здібностей, знань і навичок офіцера. Офіцер повинен мати високий рівень інтелекту, бути здатним швидко і правильно приймати рішення, мати глибокі знання в галузі військової справи та інших важливих для військової служби дисциплін [8].

2. Морально-етичні вимоги, які стосуються моральних цінностей, переконань і поведінки офіцера. Офіцер повинен бути високоморальною особистістю, яка володіє такими якостями, як патріотизм, відданість обов'язку, відповідальність, справедливість, честь, мужність [1].

3. Психологічні вимоги, які стосуються психологічних характеристик офіцера. Офіцер повинен бути стійкою, стресостійкою особистістю, яка здатна впоратися з важкими умовами військової служби. Він повинен бути товариським, здатним до лідерства і командної роботи [6].

Розглянемо детальніше кожну вимогу.

Раціональні вимоги. У своїй книзі «Duty: A New Understanding of American's Civic and Military Obligations» американський генерал М. Кларк висловлює думку, що офіцери повинні мати властивості, такі як патріотизм, відданість Конституції та готовність служити інтересам своєї країни. За його переконанням, ці якості є необхідними для успішного виконання офіцерами своїх обов'язків в демократичному суспільстві.

Морально-етичні вимоги. Офіцер повинен бути високоморальною особистістю, яка володіє такими якостями, як патріотизм, відданість обов'язку, відповідальність, справедливість, честь, мужність. Патріотизм – це любов до своєї Батьківщини, готовність захищати її інтереси. Відданість обов'язку – це виконання своїх обов'язків з сумлінністю і відповідальністю. Відповідальність – це здатність нести за свої дії. Справедливість – це дотримання рівних прав і обов'язків для всіх. Честь – це гідність, совість, гідність. Мужність – це здатність долати труднощі й небезпеки.

Психологічні вимоги. Офіцер повинен бути стійкою, стресостійкою особистістю, яка здатна впоратися з важкими умовами військової служби. Він повинен бути товариським, здатним до лідерства і командної роботи.

Стійкість – це здатність зберігати психічну рівновагу в складних ситуаціях. Стресостійкість – це здатність протистояти стресу. Товариськість – це здатність спілкуватися з іншими людьми, встановлювати з ними контакти.

Лідерство – це здатність вести за собою інших людей. Командна робота – це здатність працювати в команді з іншими людьми для досягнення спільної мети. Ці вимоги є актуальними для сучасних умов, в яких Українські Збройні Сили ведуть боротьбу за незалежність і свободу України.

Ось деякі конкретні приклади того, як особистість майбутнього офіцера впливає на успіх військової служби:

1. Офіцер з високим рівнем інтелекту і знаннями в галузі військової справи зможе краще оцінити обставини, прийняти правильне рішення та організувати виконання завдання.

2. Офіцер з високоморальними якостями буде здатний надихнути своїх підлеглих на виконання завдань, навіть у найскладніших умовах.

3. Офіцер зі стійкою психікою зможе впоратися з важкими умовами військової служби, не втратити самовладання і не піддатися паніці.

Формування особистості майбутнього офіцера відбувається в процесі навчання в військовому навчальному закладі, а також у процесі практичної діяльності. Навчання в військовому навчальному закладі забезпечує майбутніх офіцерів необхідними знаннями та навичками, а також формує у них моральні цінності й переконання. Практична діяльність дозволяє майбутнім офіцерам набути досвіду і зміцнити свої особистісні якості. Важливо також зазначити, що особистість майбутнього офіцера не є статичною, вона постійно розвивається і змінюється. Тому військова психологія повинна постійно вивчати особистість майбутнього офіцера, щоб забезпечити її відповідність вимогам військової служби в сучасних умовах [4].

Представимо основні способи формування особистості майбутнього офіцера в процесі навчання в військовому навчальному закладі:

1. Формування системи знань і навичок, необхідних для виконання військових обов'язків. Містить навчання військовому ділу, а також іншим дисциплінам, таким як право, економіка, психологія тощо.

2. Формування морально-етичних цінностей і переконань. Досягається шляхом вивчення історії та традицій Збройних Сил України, а також шляхом залучення майбутніх офіцерів до активної громадської діяльності.

3. Формування лідерських якостей. Досягається шляхом проведення різноманітних тренінгів і заходів, які допомагають майбутнім офіцерам розвинути здатність керувати людьми та приймати рішення в складних ситуаціях.

Практична діяльність дозволяє майбутнім офіцерам набути досвіду і зміцнити свої особистісні якості. Основні способи формування особистості майбутнього офіцера в процесі практичної діяльності. Участь у військових

навчаннях і маневрах. Це дозволяє майбутнім офіцерам отримати досвід роботи в команді та виконання військових завдань. Виконання службових обов'язків у підрозділах. Це дозволяє майбутнім офіцерам набути досвіду керівництва людьми та розв'язання реальних проблем. Участь у громадській діяльності. Це дозволяє майбутнім офіцерам розвивати лідерські якості та зміцнювати моральні якості. Важливо також зазначити, що особистість майбутнього офіцера не є статичною, вона постійно розвивається і змінюється. Тому військова психологія повинна постійно вивчати особистість майбутнього офіцера, щоб забезпечити її відповідність вимогам військової служби в сучасних умовах.

В сучасних умовах, в яких Українські Збройні Сили ведуть боротьбу за незалежність і свободу України, до особистості майбутнього офіцера пред'являються особливі вимоги [8]. Перерахуємо їх.

1. Офіцер повинен мати високі моральні якості, такі як патріотизм, відданість обов'язку, відповідальність, справедливість, честь, мужність. Ці якості дозволять йому надихнути своїх підлеглих на виконання завдань, навіть у найскладніших умовах.

2. Офіцер повинен мати стійку, стресостійку психіку. Це дозволить йому впоратися з важкими умовами військової служби, не втратити самовладання і не піддатися паніці.

3. Офіцер повинен бути здатним до швидкого навчання і адаптації до нових умов. Це дозволить йому успішно виконувати свої обов'язки в умовах постійної зміни обставин.

Для того, щоб забезпечити формування особистості майбутнього офіцера, відповідного вимогам сучасності, необхідно:

1. Забезпечити якісне навчання майбутніх офіцерів у військових навчальних закладах. Це містить впровадження сучасних методів навчання, а також залучення до навчального процесу провідних фахівців у галузі військової справи, психології та педагогіки.

2. Створити умови для активного залучення майбутніх офіцерів до практичної діяльності. Це дозволить їм набути досвіду і зміцнити свої особистісні якості.

3. Розвивати систему психологічного забезпечення формування особистості майбутнього офіцера. Це охоплює в себе проведення різноманітних психологічних тестів і тренінгів, а також залучення до цього процесу психологів.

Дуже важливим пунктом у формуванні навичок самовдосконалення є виховання майбутнього українського офіцера на історичних традиціях.

Історія України багата на приклади героїзму та самовідданості українських воїнів. Український народ має славні традиції військової справи, які сягають сивої давнини. Ці традиції

є важливим джерелом для формування особистості майбутнього українського офіцера. Виховання майбутнього українського офіцера повинно базуватися на основних історичних традиціях, які формують національну самосвідомість та патріотизм [2].

Деякі з основних історичних традицій для врахування в процесі виховання офіцера в Україні включають:

1. Гетьманщина та Козацька епоха: Розуміння гетьманщини та періоду Козацької епохи як часу героїчної боротьби за свободу та незалежність. Вивчення визначних козацьких лідерів та подій.

2. Подвиги Героїв Небесної Сотні: Пам'ять та вивчення життя та подвигів Героїв Небесної Сотні як символу сучасної боротьби за демократію та незалежність.

3. Останній столітній досвід боротьби за незалежність: Вивчення подій Української Народної Республіки, Української Галицької Армії та інших етапів боротьби за державність.

4. Військова історія України: Засвоєння основ військової історії України, вивчення стратегій, тактик та участь у війнах.

5. Особистості-герої: Аналіз життя та діяльності видатних військових лідерів, які визначили етнос українського війська.

6. Патріотична освіта: Засвоєння цінностей патріотизму, любові до Вітчизни, відданості високим принципам та обов'язкам.

7. Міжнаціональна взаємодія та дипломатія: Розуміння важливості взаємодії з представниками різних культур та вивчення дипломатичного досвіду.

Український військовий психолог В. Кравченко висловлює думку про те, що російсько-українська війна виявилася важливим джерелом для формування особистості майбутнього українського офіцера. З його думки, цей конфлікт служить натхненням для офіцерів, підштовхуючи їх до вірності своєму обов'язку та готовності захищати свою країну.

Ці аспекти допоможуть сформуванню у майбутнього офіцера глибоке розуміння власної історії, патріотичне ставлення до служби та відданість високим стандартам української армії.

Підсумовуючи сформулюємо головні завдання формування навичок самовдосконалення майбутніх військовослужбовців ЗСУ:

1. Забезпечення майбутніх військовослужбовців необхідними прикладними психологічними знаннями, важливими для розуміння та адекватного реагування на психологічно навантажені умови при вирішенні завдань.

2. Створення у майбутніх військовослужбовців професійно-психологічних навичок і умінь, таких як аналітико-психологічні, техніко-психологічні й тактико-психологічні.

3. Розвиток психологічних якостей та здібностей, які є важливими для успішного виконання професійних обов'язків.

4. Підвищення професійної стійкості майбутніх військовослужбовців.

5. Загартування всіх професійних навичок і умінь через на трапляння на труднощі, які максимально наближені до реальних умов служби та бойових дій.

6. Розвиток професійно-психологічної орієнтованості майбутнього військовослужбовця, яка виявляється у постійній увазі, бажанні та звичці аналізувати психологічні аспекти при виконанні будь-яких професійних дій.

Ці задачі визначають і основний зміст професійно-психологічної підготовки у військових закладах освіти, яка, в першу чергу, має бути спрямована на формування стійкості до негативних чинників, які багаторазово виникають в процесі службової діяльності. Первинне зіткнення курсантів з даними чинниками здійснюється під час практичних занять та практики.

Професійно-психологічна підготовка з розвитку навичок самовдосконалення майбутніх військовослужбовців повинна мати прикладний характер.

Для ефективного розвитку навичок самовдосконалення у процесі навчання слід застосовувати інноваційні методи навчання, що відповідають актуальним вимогам. Серед таких методів можуть бути використані психодіагностика, яка включає спостереження, бесіду та тестування; тренінги для розвитку професійної пам'яті, уваги та спостережливості; психофізичні тренінги подолання перешкод, такі як ускладнення навчальних завдань, лабіринти та інші; ідеомоторне тренування; тренінги, що використовують елементи несподіваності, дефіциту часу, шуму та вогневих ефектів; тренінги з опанування ситуацій, пов'язаних зі сприйняттям страждань, крові, поранень, травм та трупів; тренінги саморегуляції та стресостійкості; навчання основ аутогенного тренування; тренінги само навігації, самопереконання та підтримки настрою; мотиваційний психотренінг; ситуативно-образне те, що психорегулює тренування, що включає уявне перерахування індивідуально-ціннісних якостей військовослужбовця та ситуацій, в яких він виявився успішним. Обґрунтованість таких практичних занять і тренінгів впливає з психологічної закономірності: особа, яка зазнає складних умов і успішно справляється з ними, має більше шансів виходити з екстремальних ситуацій із гідністю, порівняно з тією, хто ніколи не зазнавав їх. Головний акцент у стратегії розвитку навичок самовдосконалення майбутніх військовослужбовців приділяється використанню психологічного моделювання завдань, умов і труднощів, що виникають під час професійної діяльності під час ведення бойових дій.

Цей підхід є ефективним напрямком психолого-педагогічної роботи, спрямованої на стимулювання професійних думок, якостей, намірів і дій, особливо в умовах, які наближені до типових професійних умов. Через повторені застосування цього підходу до розвитку, досягається потрібний рівень професійного вдосконалення. Реалізація цієї стратегії вимагає використання різноманітних засобів, способів, приймань та умов, що дозволяють психологу в процесі професійно-психологічної підготовки ефективно вирішити дане завдання.

Таким чином, особистість майбутнього українського військовослужбовця є складним і багатограним феноменом, який формується під впливом багатьох чинників, серед яких важливе місце займають історичні традиції українського народу. Історичні традиції українського народу є цінним джерелом для формування навичок самовдосконалення майбутнього українського військовослужбовця. Вони містять у собі такі важливі цінності, як патріотизм, відвага, бойовий дух, справедливість, відповідальність перед суспільством. Використання історичних традицій українського народу для розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів є ефективним способом формування у них національно-патріотичних цінностей та рис характеру. Конкретні приклади використання історичних традицій українського народу для розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів можуть бути такими: вивчення історії українського козацтва (розповіді про подвиги українських козаків, навчання майбутніх офіцерів козацьким звичаям і традиціям, залучення майбутніх офіцерів до участі в козацьких фестивалях і заходах тощо). Використання історичних традицій українського народу в практиці військово-патріотичного виховання майбутніх українських офіцерів є важливим завданням, яке сприятиме формуванню у них високого рівня професійної підготовки та навичок самовдосконалення.

Сьогодні, рівень сформованості основних елементів самовдосконалення майбутніх українських офіцерів є недостатнім для ефективного виконання ними професійних обов'язків у складних умовах воєнних дій. Для підвищення рівня сформованості навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів необхідно проводити системну та послідовну роботу, спрямовану на формування у них таких особистісних якостей, як мотивація до самовдосконалення, самопізнання, самоконтроль, самоорганізація, самонавчання, саморефлексія.

Для розвитку цих структурних елементів у майбутніх військовослужбовців необхідно: зосередити увагу на формуванні адаптивних здібностей майбутніх військовослужбовців;

працювати над підвищенням рівня самоконтролю майбутніх військовослужбовців, особливо в емоційній сфері; формувати в майбутніх військовослужбовців адекватну самооцінку та реалістичне сприйняття дійсності; розвивати комунікативні здібності майбутніх військовослужбовців; формувати в майбутніх військовослужбовців морально-етичну нормативність.

Емпіричне дослідження цієї теми пропонується в другій частині статті, де буде укладено методичний комплекс для дослідження та розвитку навичок самовдосконалення майбутніх українських офіцерів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарбар Є. О. Виховання громадянської відповідальності майбутніх офіцерів військових закладів вищої освіти. Харків, 2021. 299 с.
2. Гуржій О.І. Війна на сході України: погляд зсередини. Видавництво імені Олени Теліги, 2022. С. 34–74.
3. Зарицька В.В., Шульженко Д.І., Козарик О.С. Гельветика. Розвиток особистості у сучасному освітньому просторі. Київ, 2020. 118 с.
4. Зорій Я.Б., Романишина Л.М., Богатирець В.В. Формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів запасу на кафедрах військової підготовки цивільних закладів вищої освіти України. *Габітус*. ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій». Одеса, 2022. С. 183–187.
5. Клочкова В. Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України: навч.-метод. посіб. К.: НДЦ ГП ЗС України. Київ, 2023. 29 с.
6. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України. Методичний посібник. К.: ФОРМ Маслаков, 2019. С. 59–67.
7. Кокун О.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О. Практикум з формування стресостійкості військовослужбовців до раптових змін бойової обстановки: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗС України. 2020. С. 21–26.
8. Лисак О.В. Інтелект офіцера: психологічний аспект. Навчальна книга – Богдан. Львів, 2022. 127 с.
9. Лисак О.В. Особистий досвід як фактор особистісного розвитку. К.: НУБіП України. 2020. С. 88–94.
10. Лисак О.В. Шляхи особистісного зростання. К.: Вид-во НУБіП України. 2022. С. 19 – 36.
11. Погребняк Н.В. Формування особистості в умовах сьогодення. К.: Наукова думка. 2019. С. 127–148.
12. Сидоренко Л.В. Психологія особистісного розвитку: освіта, самоосвіта, саморозвиток. К.: Навчальна книга – Богдан. 2021. С. 57–64.
13. Continuous vs. Discontinuous Development. Definition & Examples URL: <http://surl.li/pagzt> (дата звернення: 09.01.2024).
14. Is Personality Genetic? How Environmental And Hereditary Factors Influence Personality. URL: <http://surl.li/pahey> (дата звернення: 09.01.2024).
15. The Role of Purpose in Personal Development. URL: <http://surl.li/pagmo> (дата звернення: 09.01.2024).
16. Remo H. Largo. The Right Life. Penguin Books Limited. 2019. P. 246–26.